

Lovforslagene sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Holger Eriksen: Jeg foreslår, at de to lovforslag henvises til lønningsudvalget.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 4. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende Danmarks ratifikation af nordisk overenskomst om gensidig bistand i nødstilfælde i forbindelse med strålingsulykker.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om foretagelse af visse ekspropriationer m. v.

Mødet hævet kl. 16¹².

65. møde.

Onsdag den 4. marts kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte *forslag til lov om ændringer i toldloven.*

I skrivelse af dags dato meddeler justitsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte *forslag til lov om partsoffentlighed i forvaltningen.*

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker skriftligt at fremsætte *forslag til lov om anlæg af en omfartsvej vest om Randers.*

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker skriftligt at fremsætte *forslag til lov om udbygning af motorvejen vest om København.*

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for kulturelle anliggender, at han ønsker skriftligt at fremsætte *forslag til lov om statstilskud til et landsdelsorkester for Sjælland.*

Efter at *Karbech Mouritsens* hverv som midlertidigt medlem af folketinget er ophørt, har vedkommende gruppe udpeget *Johan Nielsen* til i hans sted at indtræde i udvalget angående forslag til lov om læreruddannelsen i Grønland. Den pågældende er her-efter valgt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændringer i toldloven.*

Ved forslaget foreslås nogle ændringer i toldtariffen. Det drejer sig hovedsagelig om nogle tilfælde, hvor ændringer i produktionen, fremkomsten af nye varer eller en ændret fortolkning af Bruxelles-nomenklaturen har medført, at toldtariffen ikke kan anses for helt tidssvarende, og hvor ændringer derfor er ønskelige.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Herved har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om partsoffentlighed i forvaltningen.*

Hovedpunkterne i dette forslag er, at parter i sager, der behandles eller er afgjort af den offentlige forvaltning, skal kunne forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter, og at parter på ethvert tidspunkt under en forvaltningssags behandling skal kunne kræve at få lejlighed til at udtale sig, inden sagen afgøres.

Jeg vil gerne, inden jeg går nærmere ind på lovforslaget, gøre nogle bemærkninger

[Justitsministeren.]

om dets baggrund og om den sammenhæng, hvori det foreligger.

Lovforslaget er et led i de senere års bestræbelser på at betrygge borgernes retsstilling i deres forhold til forvaltningen. Disse bestræbelser følger forskellige veje. Man søger at udbygge kontrollen med forvaltningen. Jeg skal her blot pege på den vægt, der i de senere års lovgivning er lagt på domstolens prøvelsesret med hensyn til forvaltningens afgørelse og på indførelsen af ombudsmandsinstitutionen og den senere udvidelse af denne institutions virksomhedsområde. Uanset den betydning, der må tillægges sådanne kontrolordninger, er det endnu vigtigere, at forvaltningsmyndighedernes egen sagsbehandling søges tilrettelagt på en sådan måde, at den indebærer effektive garantier for borgernes retssikkerhed. Reformbestræbelser i denne retning har vel hidtil overvejende haft tilknytning til specielle forvaltningsområder; jeg skal pege på, at der på nogle områder er indført råd eller nævn med regler om sammensætning og sagsbehandling, som tager sigte på at skabe særlige garantier for lovlige og rigtige afgørelser, og på det arbejde, der for tiden er i gang vedrørende reformer med hensyn til ekspropriations-sagers og skattesagers behandling. I de seneste års diskussion om forvaltningens sagsbehandling har imidlertid også spørgsmålet om gennemførelse af *generelle* reformer fået en fremtrædende plads. I 1956 nedsatte regeringen den såkaldte offentlighedskommission med den opgave at overveje og afgive indstilling om, hvorvidt og i bekræftende fald i hvilket omfang og på hvilken måde offentlighed kunne gennemføres i den statslige og kommunale forvaltning. Kommissionen blev specielt anmodet om at behandle spørgsmålet om en revision af loven af 2. februar 1866 om erklærings meddelelse til ansøgere og klagere. Endvidere har regeringen for nogle måneder siden nedsat et udvalg til overvejelse af spørgsmålet om gennemførelse af almindelige regler om, at forvaltningens afgørelser skal ledsages af begrundelse.

Det her foreliggende lovforslag bygger på offentlighedskommissionens betænkning, som blev afgivet i 1963.

Betænkningen indeholder en enstemmig indstilling om gennemførelse af partsøffentlighed i forvaltningen og udkast til en lov herom.

Med hensyn til spørgsmålet om gennemførelse af almindelig offentlighed i forvaltningen har kommissionen delt sig. Et flertal på 11 medlemmer mener, at der ikke er tilstrækkelig samfundsmæssig trang til gennemførelsen af en så gennemgribende reform, og at de ulemper, den medfører, og de vanskeligheder, der knytter sig til den nærmere tilrettelæggelse af ordningen, er større end de goder, den måtte indebære. Et mindretal på 9 medlemmer mener derimod, at de grunde, der taler for offentlighed, har en sådan vægt, at modhensynene bør vige. Et medlem af mindretallet mener dog, at man på indeværende tidspunkt alene bør gennemføre en lov om partsøffentlighed og derefter på grundlag af de indhøstede erfaringer senere gennemføre et almindeligt offentlighedsprincip.

Regeringens opfattelse er, at mindretalsforslaget om gennemførelse af almindelig offentlighed fortjener overvejelse, og at det derfor ikke bør afskrives på det foreliggende grundlag. På den anden side finder regeringen det ikke rigtigt at søge mindretallets lovudkast gennemført nu. Indførelse af almindelig offentlighed i forvaltningen er en reform, hvis konsekvenser er vanskelige at overskue. En sådan ordning findes i Finland og Sverige, men mig bekendt ikke i noget andet land; i Sverige arbejder en komité på revision af de lovregler, der fastsætter begrænsningerne i offentligheden; i Norge har forvaltningskomiteen i sin betænkning af 1958 bl. a. foreslået gennemførelse af både partsøffentlighed og almindelig offentlighed; betænkningens forslag behandles i det norske justisdepartement. På denne baggrund har regeringen ment, at der burde indledes et nordisk samarbejde om spørgsmålet. Der vil herunder kunne ske en udveksling af erfaringer og oplysninger og derved opnås et væsentlig bedre grundlag for en stillingtagen til spørgsmålet. På det nordiske justitsministermøde i januar 1964 blev det besluttet at indlede et sådant samarbejde. Dette betyder naturligvis en vis udsættelse af den endelige stillingtagen, men for en sådan udsættelse taler også en

[Justitsministeren.]

anden betragtning, som et medlem af kommissionens mindretal var inde på: det er næppe rigtigt at afgøre spørgsmålet om gennemførelse af almindelig offentlighed uden nogen viden om, hvorledes den foreslåede lovgivning om partsøffentlighed vil virke i praksis.

Medens regeringen således mener, at spørgsmålet om gennemførelse af almindelig offentlighed kræver yderligere undersøgelser og overvejelser, er den af den opfattelse, at partsøffentlighed bør gennemføres nu. Denne reform vil være af en væsentlig og — i modsætning til almindelig offentlighed — en direkte betydning for borgernes retsbeskyttelse i de forvaltningssager, hvor de er part. Det kan vel ikke afvises, at også partsøffentlighed kan indebære ulemper, men det forekommer klart, at disse ikke kan tillægges afgørende vægt over for ordningens fordele.

Jeg vil gerne gøre nogle almindelige bemærkninger om værdien af den ordning, der nu foreslås gennemført. Ordningen betyder, at en part under en sags behandling i administrationen får mulighed for at konstatere, om de oplysninger, der foreligger for forvaltningsmyndigheden, er rigtige og fyldestgørende og — hvis dette efter hans opfattelse ikke er tilfældet — at fremkomme med korigerende eller supplerende oplysninger og synspunkter. Efter sagens afslutning får han mulighed for ved en gennemgang af det materiale, der har ligget til grund for afgørelsen, at tage stilling til, om han bør søge afgørelsen ændret, eventuelt ved klage til højere administrativ myndighed eller ved sagens indbringelse for domstolene. Ordningen har imidlertid ikke alene den konkrete praktiske betydning, som jeg her har omtalt. Det har en generel værdi for forholdet mellem befolkningen og administrationen, at parter i forvaltningssager har en almindelig adgang til at blive gjort bekendt med grundlaget for en afgørelse og dermed bedre mulighed for at forstå afgørelsen og dennes begrundelse.

Af lovforslagets indhold, der i det væsentlige er i overensstemmelse med kommissionsforslaget, skal jeg kun fremdrage hovedpunkterne. I øvrigt henviser jeg til lovforslagets bemærkninger.

§§ 1-9 omhandler partsøffentlighed, og

§ 10 indeholder reglen om adgang for en part til at afgive udtalelse i en sag forinden dens afgørelse.

Efter forslaget kan en ansøger, klager eller anden part i en sag, der er under behandling i forvaltningen eller er afgjort af denne, forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter. Forslaget er således langt videregående end den gældende lov af 2. februar 1866. Denne lov hjemler kun partsøffentlighed efter sagernes afgørelse og kun for klagere og ansøgere, hvis klage eller ansøgning ikke er taget til følge. Og den giver kun de pågældende adgang til at få afskrift af afgivne erklæringer, medens forslagets regler i hovedsagen omfatter alle sagens dokumenter, bortset fra internt arbejdsmateriale og intern brevveksling, d. v. s. brevveksling mellem flere afdelinger inden for samme myndighed. I forbindelse hermed skal jeg pege på, at også mundtlige udtalelser til en myndighed i et vist omfang undergives partsøffentlighed; det bestemmes i forslaget, at mundtlige oplysninger om faktiske forhold af væsentlig betydning for en sags afgørelse skal optages i et notat på en sådan måde, at oplysningerne kan meddeles parterne.

Det er uden videre klart, at partsøffentlighed ikke kan gennemføres uden undtagelser. Hensyn til offentlige eller private interesser, f. eks. hensyn til statens sikkerhed eller hensyn til privatlivets fred, kan være så væsentlige, at de oplysninger, sagens dokumenter indeholder, må hemmeligholdes også over for en part. Der er imidlertid ved affattelsen af undtagelsesreglen i § 2 lagt vægt på at understrege som et hovedsynspunkt, at partens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv må respekteres; partsøffentlighed kan kun nægtes, hvis denne interesse findes at burde vige for afgørende hensyn til offentlige eller private interesser. Principielt vigtigt er forholdet mellem partsøffentlighed og forvaltningsmyndighedernes tavshedspligt; på dette punkt går det foreliggende forslags § 3 videre end kommissionsudkastet i retning af at give hensynet til partsøffentlighed fortrin. Efter § 3 begrænser reglerne om tavshedspligt ikke myndighedernes pligt til at give oplysninger efter forslagets regler.

Et af formålene med partsøffentlighed er

[Justitsministeren.]

som jeg omtalte før, at parten under sagens behandling skal kunne blive bekendt med det tilvejebragte materiale og derefter, hvis han finder anledning til det, korrigerer og supplere materialet. Det er på denne baggrund, at der i lovforslagets § 8 er optaget en bestemmelse, som ikke fandtes i kommissionsudkastet, og hvorefter begæring om partsøffentlighed, der fremsættes under en sags behandling, som hovedregel medfører, at sagen ikke kan afgøres, før parten har haft adgang til at gøre sig bekendt med dokumenterne.

Det er til dels samme synspunkter, der ligger til grund for reglen i § 10, hvorefter en part som hovedregel — på ethvert tidspunkt af sagens behandling — kan begære, at dens afgørelse udsættes, indtil han har afgivet en udtalelse. Denne adgang er dog ikke begrænset til tilfælde, hvor den pågældende forinden er blevet gjort bekendt med sagens dokumenter. Også i andre tilfælde kan parten have interesse i at fremføre nye oplysninger eller synspunkter.

Endelig skal jeg sige et par ord om forholdet mellem den foreslåede lov og specielle forvaltningslove. Det, der foreslås, er en almindelig lov om partsøffentlighed og om parter adgang til at udtale sig i deres sag, inden den afgøres. Bortset fra nogle enkelte grupper af sager, f. eks. strafferetsplejens sager, hvor særlige hensyn gør sig gældende, skal loven gælde for alle den offentlige forvaltnings mangeartede sagsområder. Men denne almindelige lov kan naturligvis fraviges gennem specielle regler. Og i denne forbindelse vil jeg gerne fremhæve for det første, at alle gældende specialregler, der giver parter vidererækkende beføjelser end forslaget, foreslås opretholdt, og for det andet, at der ved gennemførelsen af fremtidige forvaltningslove for specielle sagsområder vil kunne være anledning til at overveje, om der i disse love bør optages særlige regler om partsøffentlighed og om parter ret til at udtale sig i sager, herunder regler, der går videre end forslaget.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje folketings velvillige behandling.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Jeg tillader mig herved for det høje

ting at fremsætte *forslag til lov om anlæg af en omfartsvej vest om Randers.*

Den voldsomme stigning i trafikken på hovedlandevejene gennem Randers by i forbindelse med den forventede fortsatte stigning i antallet af motorkøretøjer har gjort spørgsmålet om anlægget af en omfartsvej ved Randers aktuelt.

Som nævnt i bemærkningerne til lovforslaget udgjorde trafikken over Randers bro i 1962 imellem 20.000 og 25.000 køretøjer pr. juldøgn, og en omfartsvej ville på dette tidspunkt efter ministeriets beregninger have medført en aflastning af den nuværende forbindelse med omkring 6.000 køretøjer. Ifølge de foreliggende beregninger skønnes trafikken over Randers bro i 1968 at være steget til 30.000-35.000 køretøjer pr. døgn, og disse tal viser efter min mening klart, at det er på høje tid, at man tilstræber en forøgelse af kapaciteten af hovedlandevejsforbindelserne gennem Randers by for at hindre betydelige kødannelser og forsinkelse for såvel den gennemgående hovedlandevejstrafik som for den lokale trafik.

Det skal da også i denne forbindelse nævnes, at man allerede i 1930'erne overvejede spørgsmålet om en omfartsvej ved Randers, og i dispositionsplanen for Randers med forstæder fra 1942 blev angivet en linjeføring for en sådan vej, beliggende tæt vest om Randers by, og således at skæringen med Gudenåen blev foreslået ca. 1,7 km vest for den nuværende Randers bro. Da spørgsmålet om anlægget af omfartsvejen i slutningen af 1950'erne blev aktuelt, konstaterede man, at den i dispositionsplanen foreslåede linjeføring måtte forkastes af byudviklingsmæssige grunde. En ny linjeføring — den i nærværende lovforslag omhandlede — blev udarbejdet og tiltrådt af Randers købstadkommune samt Randers og Viborg amtsråd.

Som vist på det lovforslaget vedhæftede oversigtskort forløber omfartsvejen i en linje fra hovedlandevej A 10 ca. 3 km syd for Randers bro, vest om Randers på en bro over Gudenåen, ca. 3 km vest for Randers bro og videre mod nord med indmunding i hovedlandevej A 10 ca. 5 km nord for Randers. Endvidere foreslås det at forlægge hovedlandevej A 16 syd om Krstrup med tilslutning til omfartsvejen syd for Vorup.